

Тема: Ареали рослин і тварин

Кожний вид (рід, родина тощо) рослин і тварин протягом життя займає певний географічний простір. Якщо дані про місцезнаходження певного виду (роду, родини тощо) нанести на карту і крайні точки з'єднати замкнутою лінією, то окреслена площа означатиме територію (акваторію) поширення відповідного виду (роду тощо) або його ареал, (від лат. агеа – площа, ділянка).

Ареали видів та інших систематичних одиниць характеризують вікові, еволюційні та динамічні особливості, розміри і форми контурів, видову насиченість, типом розривів, наявністю космополітичних, ендемічних та реліктових форм тощо. Ареал є специфічним для кожного виду рослин і тварин. За формою розрізняють суцільний ареал, у межах якого вид поширений у властивих йому екологічних нішах, і розірваний, або диз'юнктивний, який утворився з суцільного внаслідок зміни абіотичних, біотичних чи антропогенних чинників, що спричинило вимирання представників виду всередині ареалу.

У молодих видів, що прогресивно розвиваються – ареали розширюються. І навпаки, у тих видів, які з тих чи інших причин зникають – ареал звужується (стискається). Ареали видів рослин і тварин, які розселені на усіх або на більшості материків, називають космополітами. Види, що охоплюють незначні ділянки суходолу чи водного простору отримали назву ендеміків.

Вчення про ареал називають ареалогією або хорологією (від грец. choга – площа, просування, і logos).

Завдання перше: Робота з таксономічними базами даних онлайн. Опанувати пошук живих істот за тривіальними назвами, побудувати таблицю з трьох стовпчиків — тривіальна назва українською, тривіальні назви англійською, латина (з варіантами). Включити по 5 видів рослин, ссавців, птахів, рептилій, амфібій, риб, безхребетних.

Натуралістичні -

<https://www.inaturalist.org/>

<https://observation.org/>

<https://ebird.org/home>

<https://www.mol.org/species/>

<https://data.biologvision.net/>

Академічні -

<https://powo.science.kew.org/>

<http://worldfloraonline.org/>

<https://www.gbif.org/>

<https://www.departments.bucknell.edu/biology/resources/msw3/>

<http://animalbase.org/>

https://animaldiversity.org/accounts/Elaphe_gloydi/

<https://fishbase.se/search.php>

<https://zoobank.org/>

Тривіальна назва	Назва англійською	Латина

Завдання друге:

на контурні карти нанести по п'ять ареалів рослин і тварин.

Пояснення. Для виконання роботи необхідно спочатку вивчити умовні знаки та ареал певного виду, роду чи родини рослин або тварин на карті в атласі чи посібнику, ареали яких треба нанести на контурну карту. Після цього суцільною, пунктирною або штрихпунктирною лінією чорним або кольоровим олівцем, тушшю чи фломастером відтворити їхні ареали на відповідних контурних картах. У разі перетину декількох ареалів доцільно найменші з них заштрихувати або замалювати кольором для контрастнішого зображення. Працюючи з атласом чи посібником, потрібно порівняти ареали різних видів організмів, щоб їх ліпше запам'ятати.

Завдання третє: дати коротку письмову характеристику рослин і тварин, ареали яких представлені на виконаних картах.

Після оформлення карт і самостійного вивчення теоретичного матеріалу студент повинен знати і вміти показати на фізичній карті вивчені ним ареали рослин і тварин.

Завдання четверте: На контурну карту світу нанести та у вигляді таблиці охарактеризувати центри походження культурних рослин за М.І. Вавиловим. На

контурну карту світу нанести та у вигляді таблиці охарактеризувати центри походження культурних рослин за П.М. Жуковським. Порівняти класифікації обох авторів, зробити висновок про те, які умови необхідні для формування великого осередку формування культурних рослин. Виділити центри походження рослин, які вирощуються в Україні.

Рекомендована література:

1. Кукурудза С. І. Біогеографія: Підручник. – Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 504 с.
2. Кукурудза С. І. Біогеографія: Лабораторний практикум: 2-е вид. – Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2000. – 118 с.
3. Физико-географический атлас мира. – М.: ГУГК, 1964.- 298 с.

Контрольні питання:

1. Умови формування меж ареалів.
2. Структурні одиниці ареалу: ядро та периферія, «внутрішнє екологічне мереживо ареалу».
3. Центри рясності і центри різноманіття форм.
4. Автохтонний і алохтонний ареал, способи визначення.
5. Центри походження і центри видоутворення.
6. Географічна теорія видоутворення: просторова ізоляція як причина розвитку репродуктивної ізоляції.
7. Діючі сили формування індивідуальних генофондів: природний добір, дрейф генів, потік генів, мутагенез.
8. Аллопатричне і симпатричне видоутворення, поліплоїдія.
9. Стабілізуючий, направлений і дизруптивний добір, їх географічні ефекти.
10. Динаміка ареалів. Розширення, стиснення, фрагментація ареалів.
11. Реліктові ареали: геоморфологічні, формаційні та кліматичні релікти.